

НАУКОВА ХРОНІКА

Про 18-й Соціолінгвістичний симпозиум «Обговорення міжнаціонального простору та мовних контактів» (Великобританія, Університет Саузхемптон, 1–4 вересня 2010 р.)

1–4 вересня 2010 р. в одному з університетів Великобританії, у Саузхемптоні, відбувся черговий світовий симпозиум із соціолінгвістики, який проводиться раз у два роки. Цьогоріч результати своїх досліджень обговорювали понад 600 учасників з різних країн і континентів. Організували цю міжнародну зустріч соціолінгвістів факультет сучасних мов університету та два центри: Центр досліджень з прикладної лінгвістики і Центр дослідницьких студій.

Учасники 18-го Соціолінгвістичного симпозиуму розглянули різні аспекти комунікації в сучасному міжнаціональному середовищі, про що свідчить назва конференції: «Обговорення міжнаціонального простору та мовних контактів» («Negotiating transnational space and multilingual encounter»).

З історії симпозиуму. Конференцію в 70-х рр. минулого століття започаткувала група британських соціолінгвістів, які зрозуміли потребу форуму, на якому можна було б обговорювати отримані результати, розвивати теоретичне та методологічне підґрунтя опису різних аспектів взаємодії мови і суспільства. З того часу конференція перетворилася на велике міжнародне зібрання, на якому періодично зустрічаються науковці з різних дослідницьких центрів світу та університетів з метою обміну своїми найновішими результатами досліджень.

Основна ознака форуму – це увага до широкого спектру питань соціолінгвістики. Наприклад, учасники симпозиуму обговорювали різні аспекти в змісті поняття «ідентичність», реалізацію мовної політики в країнах світу (наприклад, в Іспанії, Бельгії, Ірландії, Уельсі, Шотландії, Канаді, Україні), сутнісні ознаки мультилінгвізму через його реалізацію в сім'ї, на робочому місці, в інституціях, навіть таких, як Європарламент чи Єврокомісії. Багато уваги приділялося функціям англійської мови у світі, а також розвиткові комунікативної потужності китайської мови. Виразною була увага до таких прикладних аспектів, як особливості міського мовлення, мова різних поколінь однієї сім'ї, мовний конфлікт на рівні держави чи робочого місця тощо.

Доповіді базувалися на цікавій джерельній базі, вона кожний раз переконувала про нескінченну варіативність виявів взаємодії мови та суспільства. Див., для прикладу, теми доповідей, які пов'язані із розкриттям категорії «ідентичність», роль якої в сучасному багатомовному світі зростає: «Роль миттєвих повідомлень в зростанні усвідомлення двомовної ідентичності» (с. 95); «Усвідомлення ролі етнічних ідентичностей в мультилінгвальному класі» (с. 131); «Входження студентів з неповноцінною поведінкою в ругулярні шкільні системи: дискурси, грамотність та ідентичність вчителя» (с. 185); «Мова як вираження ідентичності в межах італійсько-канадського контексту» (с. 193); «Мовний вжиток і вибір карибської спільноти: мережа, контекст та ідентичність» (с. 194); «Обговорення ідентичності ровесників на «периферії»: приклад старших жінок» (с. 197); «Глобальна мова і місцеві мови в формуванні і обговоренні мовних ідентичностей у Швейцарії: питання віку?» (с. 203); «Зрада

перекладу? Білінгвізм, лінгвістичні межі та ідентичність» (с. 208); «Автоматизація споживача: конструкція мультимодальної ідентичності і приписування ідентичності в рекламі» (с. 209) та ін.

Крім широти та аспектуалізації, нової джерельної бази, ще одна ознака доповідей – це порівняльний підхід до реалізації явищ. Наприклад, розвиток ідей порівняльної історичної соціолінгвістики (на матеріалі Іспанії та Бельгії), особливості мовної політики щодо росіян-емігрантів, які проживають у Німеччині та Ізраїлі (с. 166) або мовні практики на робочих місцях та поза ними польських та португальських мігрантів у Великобританії (с. 188) тощо.

Стрижнем у розвитку проблематики симпозіуму були пленарні доповіді. Їх виголосили: 1) Суреш Канагараджач, «Зміна мовного коду у письмі: критичне розуміння багатомовних комунікативних стратегій» (Університет Штату Пенсільванія, Сполучені Штати Америки); 2) Тоні Кушер, «У боротьбі за простір, історію та мову: масова еміграція 1947 року» (Університет Саузхемптон, Великобританія); 3) Радж Местрі, «Міграція, діалектологія та громадянство: ракурс індійської англійської мови Південної Африки» (Університет Кейптауна, Південна Африка); 4) Алестер Пенікук, «Розмови у (портовому) місті» (Технологічний університет, Сідней, Австралія); 5) Мері Луїз Прет, «Ви не розумієте систему: роздуми про мову та глобалізацію» (Університет Нью-Йорку, Сполучені Штати Америки).

На кожній секції відбувалося детальне обговорення проблем щонайменше у п'яти-шести конкретних доповідях. Для прикладу, подамо проблематику секцій: «Соціолінгвістика кінематографічного дискурсу» (с. 10), «Варіювання в лексичі як «Попелюшка» соціолінгвістики?» (с. 12); «Лайливий словесний вжиток носіїв і неносіїв мови» (с. 15); «Чому ми лаємося? Огляд лайки як міжособистісної діяльності» (с. 16); «Вибудовування знань через кордони: мультилінгвізм, грамотність, знання в міжнаціональному просторі» (с. 20); «Біографічні підходи, простори гетероглосії» (с. 24); «Шляхи об'єднання між складними суспільствами: переосмислення мови, ідентичності, політики крізь сукупність мультилінгвальних та транснаціональних просторів» (с. 28); «Англійська мова як лінгва франка: обговорення транснаціонального простору в практиці академічних спільнот» (с. 32); «Майбутнє іспанської мови в США. Конструювання нових лінгвістичних ідентичностей в глобалізованому світі» (с. 35); «Мовні ідеології і конструювання згоди в судових процесах»; «Розуміння (змін) стандартних мовних ідеологій в сучасній Європі на основі статистичних даних» (с. 45); «Між місцевим і глобальним: вплив англійської мови на гібридність у мультилінгвальному контексті» (с. 49); «Мультилінгвальні контакти в школі: роль суб'єктивних факторів в конструюванні ідентичності» (с. 53); «Мова, міграції і приналежність: простори вкраплення та виключення в змінюваній Європі» (с. 56); «Культурні цінності і мовна практика: в пошуках розширеної прагматичної теорії» (с. 60); «Невизначеність у соціолінгвістиці» (с. 64–67) та ін.

На секціях відбувалися ще й заключні обговорення, оскільки підсумок підводили призначені дискусанти. Наприклад, перспективу подальших досліджень розкривали Б. Спольський, Н. Коупленд, Р. Водак та інші відомі соціолінгвісти.

До якого висновку дійшов кожен учасник конференції?

1) Тематичне поле світової соціолінгвістики об'єднане проблемами, зміст яких формується під впливом економічних чинників та дотримання приписів мовної ідеології (політики).

2) Крім прикладних досліджень, відбувається розвиток теорії соціолінгвістичних досліджень шляхом апеляції до нових категорій (наприклад, до категорії *неви-*

значеність чи ризик, перейнятих із математики) та до історичного фактажу (маємо на увазі історичну соціолінгвістику).

3) Формується сучасна порівняльна соціолінгвістика (на матеріалі зіставлення явищ різних мов та мовних фактів у мовних практиках різних країн).

4) Видозмінюється аргументація явищ (якщо раніше прибалтійські дослідники розкривали питання двомовності з апеляцією до російської мови, то за останні двадцять років сформувалася багатомовна молодь, що переорієнтовує увагу науковців до питань національно-англомовної взаємодії).

Новий, 19-й Соціолінгвістичний симпозіум відбудеться у 2012 р. в Берліні і буде присвячений мові міста.

Українську соціолінгвістику на симпозіумі представляли дві доповіді: «Russian gangster rappers: language repertoire and ethnoculture (sociolinguistic and anthropological survey)», Michael Luis Bakalinsky (Zaporizhya National University), «Language Situation in Modern Ukraine: Current Affairs and Future Prospects», Halyna Matsyuk (Ivan Franko National University of Lviv).

Галина Мацюк

Інформація надійшла до редколегії 20.10.2010